
Etnia rromă – câteva particularități ilustrate prin date statistice

Ruxandra MOLDOVEANU

Abstract

România face parte din grupul țărilor care suferă, în ultimii douăzeci de ani, o pierdere semnificativă a numărului de locuitori. Trei cauze principale determină această reducere puternică a mărimii populației: sporul natural constant negativ după 1989, fenomenul accentuat de îmbătrânire demografică și soldul negativ al migrației internaționale, numărul emigranților depășindu-l pe cel al imigranților. Pentru populația de etnie rromă însă, nu se aplică același tipar; evoluția în timp fiind inversă, de creștere semnificativă.

Populația de etnie rromă se distinge de restul populației care trăiește pe teritoriul României și sub aspectul structurii demografice, dar și sub cel al structurii din punct de vedere al statutului deținut în conformitate cu modul de participare la activitatea economică. Aceste particularități sunt reflectate în nivelurile atinse de ratele de ocupare, de cele de șomaj, generând un impact social deosebit de puternic pentru comunitățile populate cu etnici rromi.

Lucrarea are ca scop evidențierea unor astfel de particularități prin intermediul metodelor de analiză descriptivă asupra unei selecții de date statistice disponibile din rândul rezultatelor recensămintelor asupra populației și locuitorilor și ale anchetei forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Cuvinte cheie: populație, etnia rromă, structură demografică, ocupare, șomaj

JEL Classification: J15, J21, J24

Literatura de specialitate

În România, cercetarea științifică, în special în domeniul sociologiei, a avut contribuții importante în ceea ce privește analiza minorităților etnice din țara noastră (Mihoc, 1998), în special minoritatea rromă (Achim, 1998; Zamfir, Preda, 2002). O lucrare recentă care include studii de caz asupra comunităților de rromi din România (Gábor, László, Tamás, 2009) tratează aspecte ale incluziunii/excluziunii sociale ale populației de etnie rromă. Specificul excluziunii sociale la populația de rromi constă în existența unor surse de excluziune care, la restul populației, nu există. Vulnerabilitatea populației de etnie rromă pe piața muncii, educația precară și chiar auto-excluderea socială îi determină pe mulți dintre rromi să rămână captivi într-un mediu social restrâns: familia și comunitatea.

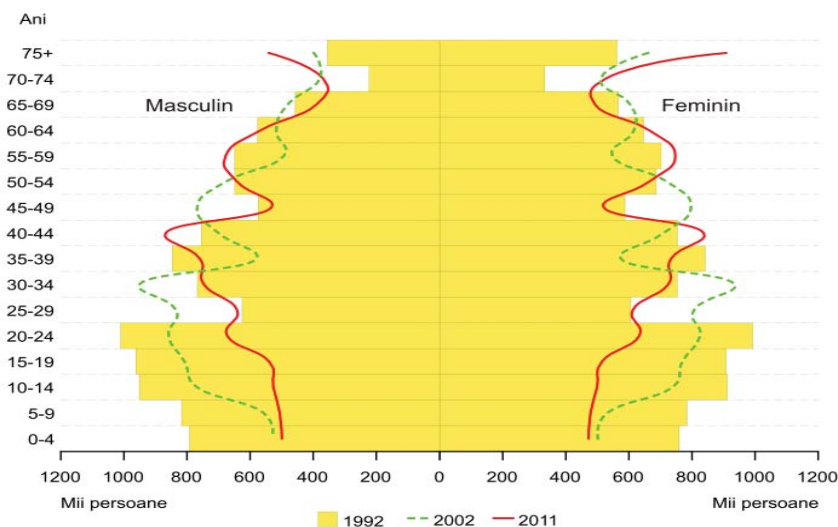
Structura demografică

În octombrie 2011, conform rezultatelor ultimului recensământ al populației și locuințelor, populația României cuprindea cu 2,7 milioane persoane mai puțin comparativ cu circa douăzeci de ani în urmă, respectiv comparativ cu rezultatele recensământului al populației și locuințelor din anul 1992. În schimb, în același interval de timp, populația de etnie rromă a înregistrat o creștere cu 55,0% (de la 401,1 mii persoane în 1992 la 621,6 mii persoane în 2011).

Structura demografică pe vârste și grupe de vârstă pentru populația României ilustrează fenomenul de îmbătrânire demografică, baza piramidei îngustându-se din ce în ce mai mult, în timp. Ponderea copiilor cu vârste mai mici de 15 ani ajunge la puțin peste 15% în anul 2011 (comparativ cu peste 22% în anul 1992), iar persoanele vârstnice (de 65 ani și peste) ajung să depășească ponderea segmentului tânăr de populație (peste 16% în anul 2011).

Piramida populației României în perioada 1992 - 2011

Figura 1

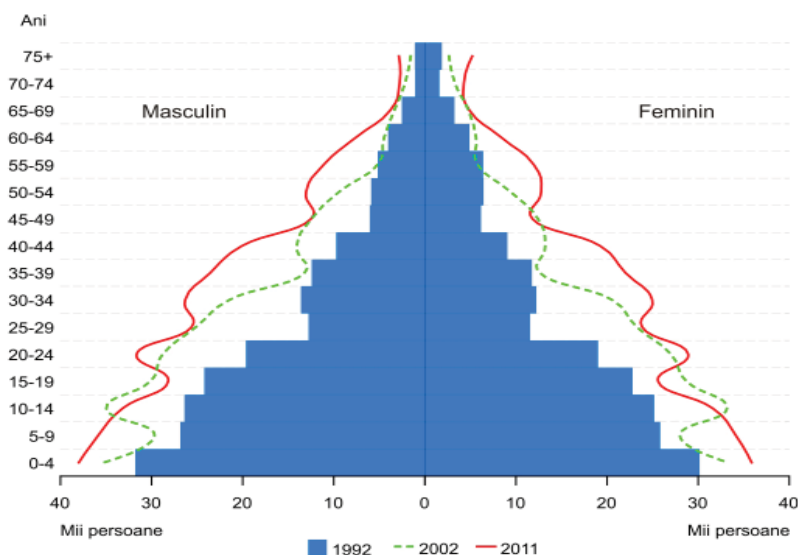

Sursa: INS, Recensămintele Populației și Locuințelor din 1992, 2002 și 2011

În cazul populației de etnie rromă, structura demografică pe grupe de vârstă arată că populația acestei minorități este una tânără, piramida corespunzătoare având o bază largă și un vârf ascuțit, îngust, formă proprie populațiilor tinere.

Piramida populației de etnie rromă în perioada 1992 - 2011

Figura 2

Sursa: INS, Recensămintele Populației și Locuințelor din 1992, 2002 și 2011

Pentru etnicii rromi, segmentul de populație cu vârste de până în 15 ani reprezintă peste o treime în anul 2011 (dar în scădere comparativ cu 41,4% în 1992), iar grupa persoanelor vârstnice (de 65 de ani și peste) are o pondere extrem de redusă, de numai circa 3 - 4%.

Ocuparea și șomajul

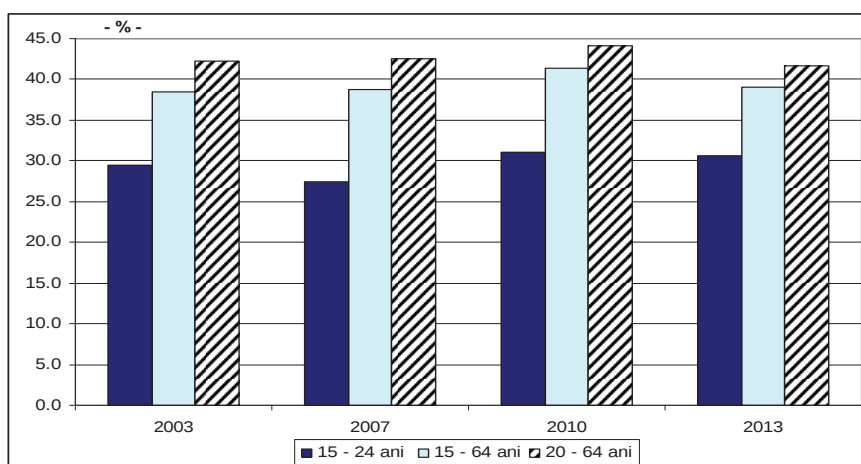
Având în vedere faptul că, populației de etnie rromă este o populație tânără, populația inactivă (inclusiv copiii cu vârste mai mici de 15 ani) deține o pondere semnificativă, de peste două treimi din totalul populației. Prin urmare, la activitatea economică participă – ocupând un loc de muncă sau fiind în căutarea unui loc de muncă – numai circa o treime din totalul populației de etnie rromă.

În general, pentru țările membre ale Uniunii Europene și, deci, și în cazul României, populația tinerilor (15-24 ani) are o rată de ocupare sensibil mai mică decât cea a persoanelor în vârstă de muncă (15-64 ani). Pentru populația de etnie rromă din țara noastră însă, deși rata de ocupare este, într-adevăr, mai mică decât cea a persoanelor în vârstă de muncă, ecartul dintre cele două nu este la fel de mare. Astfel, lucrează aproximativ 3 din 10 tineri rromi în vârstă de 15-24 ani și circa 4 din 10 persoane în vârstă de 15-64 ani.

Rata de ocupare pentru grupa de vârstă 20-64 ani (pentru care ținta națională stabilită conform Strategiei Europa 2020 este de 70%) este numai cu puțin mai mare decât pentru categoria persoanelor în vârstă de muncă, dar mai mică de 45%.

Rata de ocupare pentru populația de etnie rromă

Figura 3

Sursa: Ancheta asupra forței de muncă în gospodăriile populației (AMIGO)

Modelul de ocupare în rândul persoanelor de etnie rromă diferă în funcție de gen și de mediul de rezidență. În anul 2013, în sectorul agricol, lucrau aproape jumătate dintre bărbații rromi și circa două treimi dintre femeile de etnie rromă. În rândul activităților non-agricole, cele mai mare frecvențe pentru rromii de sex masculin se întâlnesc în activitățile de comerț (12,8%), de industrie prelucrătoare (12,6%) și în construcții (11,0%). Aproximativ 1 din zece bărbați de etnie rromă erau ocupați în activități de salubritate și distribuire a apei, precum și în activități de prestare de servicii către gospodăriile individuale ale populației. Una din cinci femei de etnie rromă și-au desfășurat activitatea economică în cadrul industriei prelucrătoare și alte 11,0% în comerț.

Majoritatea persoanelor ocupate de etnie rromă desfășoară activități pe cont propriu, ponderea celor care lucrează cu statut profesional de salariat reprezentând circa o treime. Raportul dintre cele două categorii – salariați versus non-salariați – este mult mai mare în mediul rural unde angajatorul principal este sectorul agricol, mare parte (70,0% în anul 2013) dintre persoanele ocupate la sate și comune lucrând cu statut de lucrător pe cont

propriu și lucrător familial neremunerat. Distanța dintre cele două categorii se reduce simțitor pentru locuitorii din mediul urban, în anul 2013 raportul dintre cele două categorii apropiindu-se de 1 la 1.

Structura populației de etnie rromă pe categorii ale statutului profesional și pe medii de rezidență

Tabelul 1
- % -

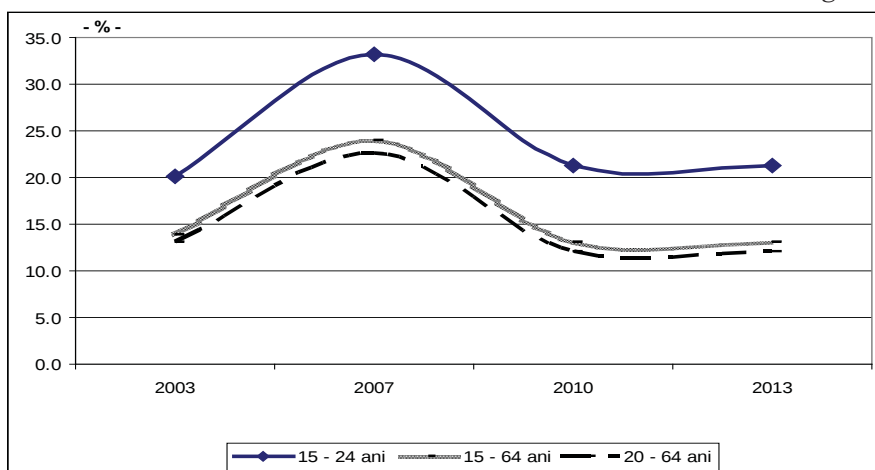
Mediul de rezidență	Categorie statut profesional	2004	2007	2013
Total	Salariat	34.4	32.2	30.0
	Non-salariat	65.6	67.8	70.0
Rural	Salariat	20.9	20.8	22.7
	Non-salariat	79.1	79.2	77.3
Urban	Salariat	60.5	50.0	48.2
	Non-salariat	39.5	50.0	51.8

Sursa: Ancheta asupra forței de muncă în gospodăriile populației (AMIGO)

Având în vedere relația care se stabilește pe piața muncii între ocupare și șomaj și nivelul scăzut al ratelor de ocupare pentru rromi, nu este surprinzător faptul că rata șomajului pentru această minoritate este dublă comparativ cu media înregistrată pentru populația din întreaga țară.

Rata șomajului pentru populația de etnie rromă

Figura 4

Sursa: Ancheta asupra forței de muncă în gospodăriile populației (AMIGO)

Șomajul afectează mult mai puternic tinerii rromi (15-24 ani). Rata șomajului pentru tineret este cu circa 8-10 puncte procentuale mai mare comparativ cu cea pentru persoanele de etnie rromă în vârstă de 15-64 ani.

Concluzii

Populația de etnie rromă este una tânără cu ponderi semnificative ale copiilor în vârstă de 0-14 ani. Prin urmare, pentru a asigura condițiile necesare ocupării unui loc decent de muncă în viitor, este necesar ca programele naționale dedicate etnicilor rromi să includă măsuri orientate pentru asigurarea unui grad de școlarizare ridicat, o bună educație furnizând acumularea de cunoștințe care să permită, ulterior, sporirea șanselor de inserție pe piața muncii.

Mare parte dintre persoanele de etnie rromă și, în special, dintre cele care locuiesc în mediul rural, lucrează cu preponderență în agricultură. Programele economice și sociale trebuie orientate pentru dezvoltarea mediului rural astfel încât preponderența sectorului agricol ca principal angajator al forței de muncă de la sate și comune să se atenueze și să permită dezvoltarea și a altor activități economice, în special din sfera sectorului terțiar, servicii. Strategiile dedicate incluziunii sociale și creșterii angajabilității persoanelor de etnie rromă este adecvat să țină cont de cultura și tradițiile acestei minorități pentru ca măsurile propuse să-și atingă, cu devărat, țintele scontate.

Acknowledgement

Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul de cercetare științifică “Studiul și analiza datelor privind subeșantionul de rromi din AMIGO 2011, rata de ocupare, nivel de educație, nivel de calificare, pentru anii 2008-2013” 474/18.09.2014.

Bibliografie

1. Achim, V., Țigani în istoria României, Buc., Ed. Enciclopedică, 1998.
2. Gábor, F., László, F., Tamás, K., Incluziune și excluziune. Studii de caz asupra comunităților de romi din România, Editura ISPMN, 2009
3. Mihoc, B., Minoritățile naționale din România între anii 1930-1933, Familia, 1998, 34, nr. 2, p. 94-98.
4. Zamfir, C., Preda, M., Romii în România, Editura Expert, 2002
5. *** INS, baza de date TEMPO, http://www.insse.ro/cms/files/Web_IDD_BD_ro/index.htm